

DOI <https://doi.org/10.32782/3041-1319/2025-2-4>

Є. І. Таран

*Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
Київ, Україна*

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1822-6978> – Таран Є. І.
 taran.evgeniy2011@gmail.com

ЗМІНИ БЕЗПЕКОВОГО СЕРЕДОВИЩА УКРАЇНИ ПІД ВПЛИВОМ ГЛОБАЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

Досліджено основні тенденції впливу глобалізаційних і геополітичних процесів на національну безпеку України. Зокрема, виділено такі тенденції, як: посилення міжнародної інтеграції, зростання кіберзагроз, глобальна конкуренція та ресурсний дефіцит, інформаційна війна. Також зазначено, що сучасні загрози національній безпеці України мають комплексний характер і потребують системного підходу до розробки відповідних стратегій. Зокрема, робиться наголос на тому, що Україна має посилювати інституційний потенціал, розвивати здатність до проактивного прогнозування загроз, інвестувати в інноваційні технології безпеки та активно інтегруватися у світові безпекові мережі.

Мета роботи полягає в аналізі впливу глобалізаційних та геополітичних змін на стан національної безпеки України та визначенні особливостей формування державної політики у сфері національної безпеки в умовах глобальних трансформацій.

Відповідно до мети проаналізовано основні геополітичні трансформації та їхній вплив на безпекове середовище України.

Вказано, що, крім зазначених чинників, сучасне безпекове середовище також характеризується зростанням конкуренції між провідними світовими центрами впливу, що позначається на Україні як на арені геополітичного суперництва.

На основі аналізу геополітичних трансформацій виділено основні напрями змін безпекового середовища України, до яких належать: мілітаризація регіону, поляризація міжнародних відносин, посилення кіберзагроз, інтенсифікація інформаційних воєн, економічна уразливість.

Проаналізовано чинники, що впливають на національну безпеку: взаємозв'язок державної політики, глобалізації та геополітичних змін.

У висновках зазначено, що Україні необхідно враховувати не лише наявні військові загрози, а й нові виклики, які з'являються під час глобальної взаємодії економічного, технологічного і гуманітарного вимірів. Наголошується, що геополітичні зміни ведуть до створення додаткових ризиків регіональної дестабілізації.

Оскільки основа стійкості держави проявляється в підготовці до потенційних криз та наявності достатньої гнучкості реагування на глобальні зміни, то ефективність української державної політики національної безпеки полягатиме в тому, наскільки держава зможе адаптуватися до нових реалій та буде спроможна використати трансформаційні зміни у світі на свою користь.

Ключові слова: національна безпека, глобальні трансформації, геополітичні зміни, державна політика національної безпеки, безпекове середовище.

CHANGES IN UKRAINE'S SECURITY ENVIRONMENT UNDER THE INFLUENCE OF GLOBAL TRANSFORMATIONS

The main trends of the impact of globalization and geopolitical processes on the national security of Ukraine are studied. In particular, such trends as: increased international integration, the growth of cyber threats, global competition and resource shortages, information warfare are highlighted. It is also noted that modern threats to Ukraine's national security are complex and require a systematic approach to developing appropriate strategies. In particular, it is emphasized that Ukraine must strengthen its institutional potential, develop the ability to proactively forecast threats, invest in innovative security technologies and actively integrate into global security networks.

The purpose of the work is to analyze the impact of globalization and geopolitical changes on the state of Ukraine's national security and determine the features of the formation of state policy in the field of national security in the context of global transformations.

In accordance with the purpose, the main geopolitical transformations and their impact on the security environment of Ukraine are analyzed.

It is indicated that in addition to the above factors, the modern security environment is also characterized by increased competition between the leading world centers of influence, which affects Ukraine as an arena of geopolitical rivalry.

Based on the analysis of geopolitical transformations, the main directions of changes in the security environment of Ukraine are identified, which include militarization of the region, polarization of international relations, strengthening of cyber threats, intensification of information wars, economic vulnerability.

Factors influencing national security are analyzed: the relationship between state policy, globalization and geopolitical changes.

The conclusions indicate that Ukraine needs to take into account not only existing military threats, but also new challenges that appear during global interaction of the economic, technological and humanitarian dimensions. It is emphasized that geopolitical changes lead to the creation of additional risks of regional destabilization.

Since the basis of a state's resilience is manifested in preparation for potential crises and the availability of sufficient flexibility to respond to global changes, the effectiveness of Ukraine's national security policy will depend on the extent to which the state can adapt to new realities and be able to use transformative changes in the world to its advantage.

Key words: national security, global transformations, geopolitical changes, state national security policy, security environment.

Постановка проблеми. Виклики національної безпеки України, з якими стикнулася Україна внаслідок тривалої збройної агресії, сучасних геополітичних змін та внутрішніх трансформацій, вимагають від керівництва держави нових бачень у формуванні та реалізації державної політики національної безпеки. З огляду на нестабільне міжнародне середовище, підвищення кількості економічних ризиків, посилення впливу гібридних загроз, збільшення кількості соціальних викликів необхідним є моделювання потенційних сценаріїв безпекової політики держави на різні часові проміжки.

Відсутність чітко визначених механізмів реагування на численні глобальні трансформації може призвести до неефективності роботи державних інституцій та підірвати стійкість суспільства загалом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Н. Цонков у роботі «Економічна безпека та регіональна політика» [8] досліджує явище економічної безпеки в контексті регіональної політики, де фокус робиться на тому, що різні регіони мають змогу здійснювати свій вплив на загальну економічну стабільність держави. Він доходить висновку про необхідність інтеграції регіональних політик для збереження національної безпеки. У праці Т. Коломієць, Н. Цибульнюк, О. Мороза, В. Примаченко та В. Хашева «Вплив легалізації тіньової економіки на національну безпеку» [6] автори здійснюють аналіз прогнозування ризику збройного конфлікту на основі військових витрат, оскільки це дозволяє передбачити ескалацію конфлікту, беручи за основу економічні та військові чинники. Автори аналізують взаємозв'язок між витратами на оборону та ймовірністю військо-

вого конфлікту та пропонують використовувати таку інформацію для розробки стратегій зменшення ризиків та посилення рівня безпеки. Автори Є. Пахуча, І. Сєвідова, І. Романюк, Т. Білоусько, С. Ткаченко, А. Діадін, Н. Бабко у статті «Дослідження впливу структурних змін: структура соціально-економічної безпеки» [7] здійснюють аналіз стратегічних наслідків конфлікту між Україною та Росією, зосереджуючи увагу на важливості геополітичних змін для національної безпеки. Автори наголошують на необхідності вивчення і розуміння стратегії агресора, оскільки така інформація є важливою для планування політики національної безпеки України в умовах збройного конфлікту.

Незважаючи на те, що вказані джерела акцентують увагу на цілісному баченні взаємозв'язку економічних, політичних та безпекових складників функціонування України в умовах збройної агресії, виникає необхідність інтегрованого підходу до реформування сектору безпеки та гарантування стійкості і розвитку держави як відповіді на глобальні трансформації, що здійснюють значний вплив на безпекове середовище України.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є аналіз впливу глобалізаційних та геополітичних змін на стан національної безпеки України та визначення особливостей формування державної політики у сфері національної безпеки в умовах глобальних трансформацій.

Виклад основного матеріалу дослідження. На національну безпеку здійснюють вплив глобалізаційні процеси та геополітичні зміни, які охоплюють економічну, політичну, соціальну й безпекову сфери. Незважаючи на розширення можливостей для розвитку, глобалізація, будучи об'єктивним процесом інтеграції держав у світову економіку, політику й інформаційний простір, супроводжується і виникненням нових ризиків та загроз у сфері національної безпеки. Через це необхідним є проведення всебічного аналізу особливостей впливу світових інтеграційних процесів на сучасний стан національної безпеки України.

Однією з основних характеристик глобалізації є посилення транснаціональних процесів, які підвищують рівень залежності національної економіки від зовнішніх чинників. Відкритість кордонів та мобільність капіталів, товарів, послуг і трудових ресурсів призвело до того, що українська економіка стала вразливішою до коливань світових ринків, а це безпосередньо здійснює вплив на економічний складник національної безпеки. Впливи на світову економічну

кон'юнктуру, систематичні енергетичні кризи, процеси глобальних рецесій чи періодичні торговельні війни значною мірою впливають на економічну стабільність України, що, своєю чергою, обмежує її ресурсні можливості у сфері гарантування власної безпеки [8, с. 102].

Геополітичні трансформації вимагають від України оперативної зміни державної політики у сфері безпеки відповідно до сучасних умов. Питання полягає не лише у необхідності реагувати на зовнішні виклики, але й у тому, щоб здійснювати формування власних стратегій, які здатні забезпечити стійкість і розвиток держави в умовах геополітичних змін. Для цього необхідно здійснити аналіз впливу основних глобалізаційних і геополітичних процесів на національну безпеку України.

У таблиці 1 відображено основні тенденції впливу глобалізаційних і геополітичних процесів на національну безпеку України.

Сучасні загрози національній безпеці України мають комплексний характер і потребують системного підходу до розробки відповідних стратегій. Україна має посилювати інституційний потенціал, розвивати здатність до проактивного прогнозування загроз, інвестувати в інноваційні технології безпеки та активно інтегруватися у світові безпекові мережі. Лише шляхом гнучкого та адаптивного реагування на світові політичні виклики держава може забезпечити стійкість і захист своїх національних інтересів у мінливому світі.

Аналіз основних геополітичних трансформацій, що мають безпосередній вплив на безпекове середовище України, дає змогу узагальнити основні зміни та їхні наслідки (табл. 2).

Крім зазначених чинників, сучасне безпекове середовище також характеризується зростанням конкуренції між провідними світовими центрами впливу, що позначається на Україні як на арені геополітичного суперництва. США, Європейський Союз, Китай, Туреччина й Росія виявляють активний інтерес до України, розглядаючи її як точку доступу до ширших регіональних і глобальних процесів. Така конкуренція створює як можливості для мобілізації зовнішніх ресурсів і підтримки, так і ризики втрати суб'єктності у власній безпековій політиці [6, с. 428].

З огляду на геополітичні зміни питання розвитку стратегічної автономії у сфері безпеки є особливо актуальним для України. Це передбачає спроможність держави самостійно приймати рішення щодо основних напрямів безпекової політики, керуючись власними національними інтересами, навіть в умовах значного

**Основні тенденції впливу глобалізаційних і геополітичних процесів
на національну безпеку України**

Тенденція	Суть впливу	Очікувані наслідки
Посилення міжнародної інтеграції	Поглиблення політичних, економічних і безпекових зв'язків із міжнародними організаціями	Зміцнення обороноздатності, розширення доступу до ресурсів
Зростання кіберзагроз	Активізація атак на критичну інфраструктуру, фінансові системи та державні інститути	Підвищення вразливості, необхідність розвитку кіберзахисту
Глобальна конкуренція та ресурсний дефіцит	Загострення боротьби за енергоресурси, продовольство, інвестиції	Посилення економічних ризиків і необхідність диверсифікації партнерств
Інформаційна війна	Масштабне застосування інформаційних технологій для маніпуляцій	Загроза розколу суспільства, послаблення національної єдності
Тенденція	Суть впливу	Очікувані наслідки
Посилення міжнародної інтеграції	Поглиблення політичних, економічних і безпекових зв'язків із міжнародними організаціями	Зміцнення обороноздатності, розширення доступу до ресурсів
Зростання кіберзагроз	Активізація атак на критичну інфраструктуру, фінансові системи та державні інститути	Підвищення вразливості, необхідність розвитку кіберзахисту
Глобальна конкуренція та ресурсний дефіцит	Загострення боротьби за енергоресурси, продовольство, інвестиції	Посилення економічних ризиків і необхідність диверсифікації партнерств
Інформаційна війна	Масштабне застосування інформаційних технологій для маніпуляцій	Загроза розколу суспільства, послаблення національної єдності

Джерело: систематизовано на основі [3, с. 140]

Таблиця 2

Основні геополітичні трансформації та їхній вплив на безпекове середовище України

Геополітична трансформація	Вплив на Україну
Зміна глобального балансу сил (зростання ролі Китаю, ослаблення США)	Підвищення регіональної нестабільності, зменшення прогнозованості світової політики
Агресивна політика Росії	Пряма військова загроза суверенітету й територіальній цілісності України
Кризові процеси в Європейському Союзі	Нестабільність підтримки України європейськими партнерами
Глобалізація гібридних загроз	Розширення спектра небезпек, що потребує комплексної реакції
Регіоналізація міжнародних відносин	Підвищення значення регіональної співпраці для гарантування безпеки

Джерело: [4, с. 346]

зовнішнього тиску. Формування такої автономії потребує істотних інституційних реформ, нарощування оборонного потенціалу, диверсифікації зовнішньої підтримки й розвитку внутрішньої стійкості суспільства [2, с. 3].

На основі аналізу геополітичних трансформацій можна виділити основні напрями змін безпекового середовища України (табл. 3).

Таким чином, геополітичні трансформації істотно змінюють характер безпекового середовища України, створюючи складну систему взаємопов'язаних викликів і можливостей. Успішне функціонування держави в цих умовах залежить від її здатності адаптуватися до нової реальності, передбачати тенденції розвитку світової політики, зміцнювати власну безпеку на

основі гнучкості, стійкості та стратегічного мислення. Водночас важливо розуміти, що адаптація до геополітичних трансформацій не є разовим процесом, а потребує постійної роботи над оновленням концептуальних основ безпекової політики, реформуванням інституцій та мобілізацією внутрішніх ресурсів [5, с. 88]. Тільки завдяки активній і проактивній політиці Україна зможе перетворити виклики глобальних змін на нові можливості для зміцнення свого суверенітету, розвитку демократії і забезпечення сталого миру.

У табл. 4 представлено аналіз головних чинників впливу на національну безпеку.

З вищезазначеного видно, що процеси глобалізації та геополітичних змін здійснюють істотний вплив на формування державної політики

Напрями змін безпекового середовища України під впливом геополітичних трансформацій

Напрямок зміни	Характеристика	Потенційний вплив
Мілітаризація регіону	Нарощування військового потенціалу в Чорноморському регіоні	Зростання ризику локальних конфліктів та ескалацій
Поляризація міжнародних відносин	Формування нових союзів і блоків за принципом конфронтації	Зростання залежності від обраних партнерів
Посилення кіберзагроз	Активізація кібератак на критичну інфраструктуру	Підвищення вимог до кібербезпеки державних систем
Інтенсифікація інформаційних воєн	Застосування інформаційних ресурсів для впливу на громадську думку	Підрив соціальної стабільності та політичної легітимності
Економічна уразливість	Залежність від глобальних ринків і зовнішньої підтримки	Ризик економічної дестабілізації у разі глобальних криз

Джерело: [7, с. 188]

Аналіз чинників, що впливають на національну безпеку: взаємозв'язок державної політики, глобалізації та геополітичних змін

Сфера	Опис	Вплив на національну безпеку
Національна безпека	Забезпечення стабільності та захисту національних інтересів через військові, економічні та соціальні механізми	Визначає зовнішні та внутрішні загрози для держави та встановлює заходи їхньої нейтралізації
Державна політика	Комплекс дій держави, що визначають основні напрями розвитку суспільства, збереження безпеки та інтересів держави	Забезпечує цілісність держави через політичні стратегії, управлінські рішення й політико-економічні реформи
Публічна політика	Стратегії та заходи, що визначаються урядами для реалізації політичних, економічних та соціальних цілей	Має безпосередній вплив на внутрішні процеси через демократизацію, участь громадян у процесах прийняття рішень
Глобалізація	Процес інтеграції та взаємозалежності держав і економік через міжнародну торгівлю, фінанси та інші сфери	Визначає глобальні загрози та можливості, які можуть мати вплив на національну безпеку через економічні взаємодії
Геополітичні трансформації	Процеси змін у розподілі сил між державами та блоками на світовій арені, що змінюють баланс сил та безпеку	Може змінювати безпекову ситуацію, створюючи нові альянси або загрози для національної територіальної цілісності
Геополітичні зміни	Зміни у стратегічних інтересах та впливі великих держав на світову політику та економіку, а також нові союзницькі та конкурентні зв'язки	Зміни в глобальній політиці можуть призвести до нових викликів або союзів, що впливають на стратегію національної безпеки

Джерело: [1, с. 410]

національної безпеки України, змушуючи переглядати традиційні концепції та адаптувати механізми гарантування безпеки до нових умов.

Висновки. Як видно з вищенаведеного, Україні необхідно враховувати не лише наявні військові загрози, а й нові виклики, які з'являються під час глобальної взаємодії економічного, технологічного і гуманітарного вимірів. При цьому геополітичні зміни ведуть до створення додаткових ризиків регіональної дестабілізації.

З огляду на глобалізаційні та геополітичні зміни великого значення набуває розробка ефективної політики національної безпеки України. При цьому з огляду на міжнародну нестабільність моделі забезпечення національної безпеки повинні враховувати та передбачати різноманітні загрози сучасності. Основа стійкості держави проявляється в підготовці до потенційних криз

та наявності достатньої гнучкості реагування на глобальні зміни. Через це ефективність української державної політики національної безпеки полягатиме в тому, наскільки держава зможе адаптуватися до нових реалій та буде спроможна використати трансформаційні зміни у світі на свою користь.

Список літератури:

1. Зінорук М. М., Рудницький Д. М. Правовий зміст поняття «образ державної безпеки». *Право та державне управління*. 2024. № 1. С. 403–412. DOI: <https://doi.org/10.32782/pdu.2024.1.57>.
2. Кийда Л. І., Шевченко Н. І. Особливості реалізації державної митної політики в Україні. *Державне управління: удосконалення і розвиток*. 2020. № 4. С. 3. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2156-2020.4.66>.

3. Семененко О., Воронченко І., Москаленко І., Абрамова М., Харитонов К. Методологічний підхід до оцінки здатності національної економіки забезпечити достатній рівень обороноздатності. *Соціальний розвиток і безпека*. 2021. № 11(5). С. 133–145. DOI: <https://doi.org/10.33445/sds.2021.11.5.13>.

4. Bezpalova O., Yunina M., Korohod S., Rezvovich K., Ohanisian T. Legal regulation of entrepreneurial activity in the national security system. *Entrepreneurship and Sustainability Issues*. 2021. Vol. 8, № 3. P. 340–355. DOI: [https://doi.org/10.9770/jesi.2021.8.3\(22\)](https://doi.org/10.9770/jesi.2021.8.3(22)).

5. Halunko V., Varenia N., Gusarov S., Berezovska I., Griza O. State regulation over operations with military goods as a protection element of a state national security. *Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues*. 2020. Vol. 23, № 1. P. 87–91. URL: <https://www.abacademies.org/abstract/state-regulation-over-operations-with-military-goods-as-an-protection-element-of-a-state-national-security-9793.html>.

6. Kolomoiets T., Tsybulnyk N., Moroz O., Prymachenko V., Khashev V. Influence of shadow economy legalization on national security of Ukraine. *Entrepreneurship and Sustainability Issues*. 2021. Vol. 8, № 3. С. 420–437. DOI: [https://doi.org/10.9770/jesi.2021.8.3\(27\)](https://doi.org/10.9770/jesi.2021.8.3(27)).

7. Pakhucha E., Sievidova I., Romaniuk I., Bilousko T., Tkachenko S., Diadin A., Babko N. Investigating the Impact of Structural Changes: The Socio-Economic Security Framework. *European Journal of Sustainable Development*. 2023. Vol. 12, № 1. P. 180–198. DOI: <https://doi.org/10.14207/ejsd.2023.v12n1p180>.

8. Tsonkov N. Economic security and regional policy. *International Journal on Information Technologies and Security*. 2021. № 13(1). С. 101–109. URL: https://www.researchgate.net/publication/358199711_ECONOMIC_SECURITY_AND_REGIONAL_POLICY.

References:

1. Zinoruk, M. M., Rudnytskyi, D. M. (2024). Pravovyi зміst poniattia «obraz derzhavnoi bezpeky» [Legal content of the concept “image of state security”]. *Pravo ta derzhavne upravlinnia*. 1. S. 403–412. DOI: <https://doi.org/10.32782/pdu.2024.1.57> [in Ukrainian].

2. Kyida, L. I., Shevchenko, N. I. (2020). Osoblyvosti realizatsii derzhavnoi mytnoi polityky

v Ukraini [Features of implementation of state customs policy in Ukraine]. *Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia i rozvytok*, 4. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2156-2020.4.66> [in Ukrainian].

3. Semenenko, O., Voronchenko, I., Moskalenko, I., Abramova, M., Kharytonov, K. (2021). Metodolohichni pidkhid do otsinky zdatsnosti natsionalnoi ekonomiky zabezpechyty dostatnii riven oboronozdatsnosti [Methodological approach to assessment of the ability of the national economy to provide a sufficient level of defense potential]. *Sotsialnyi rozvytok i bezpeka*, 11(5). S. 133–145. DOI: <https://doi.org/10.33445/sds.2021.11.5.13> [in Ukrainian].

4. Bezpalova, O., Yunina, M., Korohod, S., Rezvovich, K., Ohanisian, T. (2021). Legal regulation of entrepreneurial activity in the national security system. *Entrepreneurship and Sustainability Issues*. Vol. 8, № 3. S. 340–355. DOI: [https://doi.org/10.9770/jesi.2021.8.3\(22\)](https://doi.org/10.9770/jesi.2021.8.3(22)).

5. Halunko, V., Varenia, N., Gusarov, S., Berezovska, I., Griza, O. (2020). State regulation over operations with military goods as a protection element of a state national security. *Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues*. Vol. 23, № 1. S. 87–91. Retrieved from: <https://www.abacademies.org/abstract/state-regulation-over-operations-with-military-goods-as-an-protection-element-of-a-state-national-security-9793.html>.

6. Kolomoiets, T., Tsybulnyk, N., Moroz, O., Prymachenko, V., Khashev, V. (2021). Influence of shadow economy legalization on national security of Ukraine. *Entrepreneurship and Sustainability Issues*. Vol. 8, № 3. S. 420–437. DOI: [https://doi.org/10.9770/jesi.2021.8.3\(27\)](https://doi.org/10.9770/jesi.2021.8.3(27)).

7. Pakhucha, E., Sievidova, I., Romaniuk, I., Bilousko, T., Tkachenko, S., Diadin, A., Babko, N. (2023). Investigating the Impact of Structural Changes: The Socio-Economic Security Framework. *European Journal of Sustainable Development*. Vol. 12, № 1. P. 180–198. DOI: <https://doi.org/10.14207/ejsd.2023.v12n1p180>.

8. Tsonkov, N. (2021). Economic security and regional policy. *International Journal on Information Technologies and Security*, 13(1). P. 101–109. Retrieved from: https://www.researchgate.net/publication/358199711_ECONOMIC_SECURITY_AND_REGIONAL_POLICY.

Є. І. Таран

Оглядова стаття

Стаття надійшла до редакції 11.09.2025

Стаття прийнята 02.10.2025

Статтю опубліковано 26.12.2025